

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 41 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet (endringer i kortsiktig overgangslån til Somalia mv.)

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 24. januar 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2020 foreslått at Norge i 2020 gir et kortsiktig overgangslån til Somalia for å innfri Somalias misligholdte lån fra Verdensbankens fond for de fattigste landene, International Development Association (IDA). I Prop. 1 S (2019–2020) foreslo Regjeringen en bevilgning på 3 135 mill. kroner til overgangslånet under både kap. 116, post 91 *Kortsiktig overgangslån til Somalia* og kap. 3100, post 91 *Tilbakebetaling av kortsiktig overgangslån til Somalia*. I tillegg ble det foreslått en overskridelsesfullmakt på 200 mill. kroner i tilfelle økt lånebehov som følge av valutakurssvingninger og ev. forsinkelser. Stortinget sluttet seg til forslaget, jf. Innst. 5 S (2019–2020).

Overgangslånet vil inngå i en multilateralt koordinert operasjon der Somalias misligholdte lån fra Det internasjonale valutafondet (IMF) og Afrikabanken og –fondet også innfris i løpet av mars/april 2020. Dersom Somalia ikke får hjelp til å klarere misligholdte lån fra utviklingsbankene og IMF, vil landet ikke få tilgang til gjeldslette under HIPC-initiativet (*Heavily Indebted Poor Countries Initiative*) og tilgang til nye multilaterale lån. Det vil innebære at landet vanskelig vil kunne oppnå langsiktig bærekraftig vekst, utvikling og stabilitet.

I henhold til sine statutter har finansieringsinstitusjonene ikke adgang til å refinansiere mislighold overfor seg selv. Det er derfor nødvendig at giverland gir slike overgangslån.

Nye vurderinger av hvordan operasjonen kan gjennomføres nødvendiggjør at Regjeringen i denne proposisjonen foreslår at bevilgning og overskridelsesfullmakt i norske kroner erstattes av en garantifullmakt i amerikanske dollar.

2 Nærmere om gjennomføring av det norske kortsiktige overgangslånet til Somalia

Overgangslånet til Somalia skal gis og tilbakebetales i amerikanske dollar innenfor én og samme kalenderdag. Til gjennomføringen av en slik intradagoperasjon er det hensiktsmessig å benytte amerikanske dollar fra Norges Banks valutareserver.

Sentralbanklovens § 3-10 tredje ledd åpner for at Kongen i statsråd i ekstraordinære tilfeller kan pålegge Norges Bank å delta i kredittavtaler med andre stater og internasjonale organisasjoner. Med hjemmel i denne bestemmelsen er Norges Bank pålagt å delta i den praktiske gjennomføringen av statens overgangslån til Somalia, og å stille sine valutareserver til disposisjon for staten i

transaksjonen gjennom et lån til staten. Ved at Norges Bank stiller valutareserver til disposisjon elimineres risiko for tap ved valutakurssvingninger. Andre kostnader, som transaksjonskostnader, vil kunne påløpe. Norges Bank vil få dekket alle kostnader som påløper i forbindelse med gjennomføringen av transaksjonen av staten over bistandsbudsjettet. Dette vil i første rekke være kostnader for å skaffe til veie tilstrekkelig likviditet (amerikanske dollar) til transaksjonen. Kostnadene vil dekkes over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 75 *Afrika*. Norges Bank vil også måtte få en garanti for tilbakeføring av midlene til valutareserven. Dersom en slik statsgaranti mot formodning må innløses, dekkes den innenfor gjeldende bistandsramme. Risikoen for dette vurderes som liten, jf. omtalen av risiko under.

Somalias gjeld til IDA er hovedsakelig i amerikanske dollar, med en mindre del i spesielle trekkrettigheter; Special Drawing Rights (SDR). Det endelige lånebeløpet, hvis lånet skulle gis i norske kroner, ville være avhengig av NOK-kursen vis-à-vis USD og SDR på gjennomføringstidspunktet. På grunn av usikkerhet rundt det endelige lånebeløpet i norske kroner og den praktiske gjennomføringen Regjeringen foreslår ved bruk av Norges Bank og valutareservene, er det behov for å be Stortinget om nye fullmakter, slik at overgangslånet gis i amerikanske dollar. Hvis operasjonen gjennomføres i løpet av den første uken i mars 2020, slik det legges opp til, blir overgangslånet på om lag 360 mill. amerikanske dollar. Det eksakte beløpet vil avhenge noe av kursforholdet mellom USD og SDR ved gjennomføringstidspunktet. Dersom operasjonen skulle måtte utsettes, vil det påløpe ytterligere beløp ved akkumulering av mislighold fra Somalias side, i gjennomsnitt om lag USD 1,5 mill. per måned. For å ta høyde for denne usikkerheten, foreslås en ramme for fullmakten på USD 400 mill.

Lånet fra Norge vil bli kanalisert gjennom IDA, og vil i lånets korte løpetid stå på IDAs bankkonto i den amerikanske sentralbanken, U.S. Federal Reserve. Tilbakebetaling til Norge er basert på at IDA gir en finansieringspakke til Somalia så snart det norske lånet er registrert innbetalt til IDAs konto. Mesteparten av IDAs nye finansiering til Somalia, som vil være på gavevilkår, vil bli brukt til å dekke tilbakebetalingen til Norge. En mindre del, trolig USD 45 mill., vil være bistand til Somalia utover tilbakebetalingen. Finansieringspakken forutsetter at Somalia har tilfredsstillt et sett av vilkår knyttet blant annet til reformer i økonomisk politikk, i samarbeid med IMF. Overgangslånet vil ikke bli utbetalt uten

bekreftelse fra Verdensbanken om at alle vilkår for utbetaling av finansieringspakken er innfridd.

2.1 Risiko ved det norske kortsiktige overgangslånet til Somalia

Somalia er en sårbar stat og vil fortsette å være det også etter multilateral restanseklarering og gjeldslette. Risikoen for politiske og økonomiske tilbakeslag vil vedvare, og vurderes som høy. Eventuelle tilbakeslag vil kunne undergrave den drahjelpen landet vil få fra det internasjonale samfunns side. Dette gjelder imidlertid i alt samarbeid med sårbare stater, der det er bred internasjonal enighet om at det er nødvendig å ta mer risiko for å få til framgang.

Ulike typer risiko for tap som følge av låne-transaksjonen, og risikoreducerende tiltak, vil bli vurdert fram mot transaksjonstidspunktet. Utbetalingen forutsetter at alle juridisk bindende avtaler er oppfylt.

Det kan ikke utelukkes at det vil kunne oppstå situasjoner som gjør at vilkårene for IDAs finansieringspakke til Somalia bortfaller. I tilfelle en større hendelse som forrykker den politiske stabiliteten i Somalia, vil operasjonen umiddelbart bli stanset av Verdensbanken, og stilt i bero. Sannsynligheten for dette vurderes som lav, gitt det korte tidsvinduet fram til det planlagte gjennomføringstidspunktet primo mars. Dersom det skulle inntreffe forhold som gjør at operasjonen ikke kan gjennomføres som planlagt, er Verdensbanken forpliktet til å informere Norge umiddelbart. Dersom vilkårene skulle bortfalle før Norge har utbetalt overgangslånet, vil det ikke bli utbetalt.

Skulle det oppstå en kritisk situasjon eller en politisk krise i Somalia samtidig som transaksjonen pågår, vil dette ikke påvirke pengeoverføringen, siden Somalias regjering ikke har tilgang til IDAs konto.

Somalia vil gi en ugjenkallelig betalingsinstruksjon til Verdensbanken/IDA om at IDAs nye finansieringspakke til Somalia skal dekke tilbakebetalingen til Norge i sin helhet. Regjeringsadvokaten i Somalia vil gi en rettslig redegjørelse for at alle de juridiske forhold i Somalia er ivarettatt for at overgangslånet og denne ugjenkallelige betalingsinstruksjonen er gyldig. Ingen somaliske aktører vil kunne blokkere tilbakebetaling til Norge. Dersom vilkårene for fullføring av operasjonen skulle bortfalle etter at Norge har utbetalt overgangslånet, vil Verdensbanken ved IDA være forpliktet til å tilbakebetale beløpet til Norge.

Risikoen for at det skulle oppstå tekniske eller institusjonelle komplikasjoner i løpet av selve ope-

rasjonen vurderes som lav. Verdensbanken og IDA har erfaringer fra flere tilsvarende restanseklaringsoperasjoner. Det er Verdensbankens og Norges felles ambisjon at hele operasjonen gjennomføres i løpet av én time fra Norge utbetaler overgangslånet til pengene er tilbakebetalt. Dette vil i seg selv minimere risiko. Det vil tett opp mot gjennomføringsdato også bli gjennomført en testkjøring av operasjonen med et lite beløp. Dette for å minimere risikoen for ev. komplikasjoner. At utbetalingen av lånet vil skje gjennom Norges Banks konto i den amerikanske sentralbanken, og at både utbetaling og tilbakebetaling vil være mot IDAs konto samme sted, bidrar også vesentlig til å redusere faren for uforutsette problemer eller forsinkelser.

3 Norske bidrag til restanseklaring og gjeldslette for Somalia i Det internasjonale valutafondet (IMF)

Det internasjonale valutafondet (IMF) har ikke egne midler til gjeldslette, og har derfor bedt medlemslandene om å stille deler av midlene i to fond som er bygget opp for å dekke fremtidige manglende innbetalinger eller tap, til disposisjon for gjeldslette for Somalia. Fondene er bygget opp ved at medlemsland har akseptert en marginalt lavere rente på sine lån til IMF og en marginalt høyere rente på lån fra IMF enn det rentebetingelse i utgangspunktet tilsier.

Norges Bank forvalter etter sentralbankloven § 3-10 første ledd Norges rettigheter og forpliktelser som følge av deltakelse i IMF. Norges andel av de nevnte fondsmidlene er generert gjennom at en liten del av renten på Norges Banks lån til IMF er holdt tilbake. Det tilbakeholdte beløpet tilfaller ved tilbakeføring Norges Banks valutaeserver.

Regjeringen legger opp til at det over bistandsbudsjettet, innenfor gjeldende bistandsramme for 2020, utbetales et beløp til gjeldslette for Somalia tilsvarende beløpet IMF tilbakefører til Norge fra bufferfondene i forbindelse med restanseklaringen for Somalia, omregnet til norske kroner. Beløpet vil dekkes over kap. 159 *Regionbevilgninger*, post 75 *Afrika*. Norges andel av disse mid-

lene er estimert til 1,88 mill. SDR, tilsvarende om lag 25 mill. kroner, avhengig av kurs og påløpte renter ved tidspunkt for tilbakeføring.

IMF ber også medlemslandene vurdere å gi støtte til gjeldslette for Somalia gjennom for eksempel bistandsmidler. Somalia mottar betydelig bistand fra Norge. Støtten er konsentrert om politisk stabilisering, forsoning, jobbskaping og sosial utvikling, samt en stor andel som respons på humanitære kriser. Regjeringen legger ikke opp til at det gis ytterligere støtte over bistandsbudsjettet til disse formål nå.

4 Endringer i budsjettforslaget for 2020

Kap. 116 Internasjonale organisasjoner

Post 91 Kortsiktig overgangslån til Somalia

Det foreslås at bevilgningen på kap. 116, post 91 reduseres med 3 135 mill. kroner til null kroner for 2020 og erstattes av en statsgarantifullmakt på inntil USD 400 mill. for Norges Bank.

Kap. 3100 Utenriksdepartementet

Post 91 Tilbakebetaling av kortsiktig overgangslån til Somalia

Det foreslås at bevilgningen på kap. 3100, post 91 reduseres med 3 135 mill. kroner til null kroner for 2020 og erstattes av en statsgarantifullmakt på inntil USD 400 mill. for Norges Bank.

Forslag til fullmakt til å stille statsgaranti

For at Norges Bank skal kunne delta i gjennomføringen av statens overgangslån til Somalia og stille sine valutaeserver til disposisjon for staten i transaksjonen foreslås det følgende romertallsfullmakt fra Stortinget:

«Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2020 kan stille statsgaranti for et beløp på inntil USD 400 mill. for Norges Banks lån til staten for overgangslån til Somalia.»

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet (endringer i kortsiktig overgangslån til Somalia mv.).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet (endringer i kortsiktig overgangslån til Somalia mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet (endringer i kortsiktig overgangslån til Somalia mv.)

I

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
116		Internasjonale organisasjoner	
	91	Kortsiktig overgangslån til Somalia, nedsettes med	3 135 000 000
		fra kr 3 135 000 000 til kr 0	

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
3100		Utenriksdepartementet	
	91	Tilbakebetaling av kortsiktig overgangslån til Somalia, nedsettes med.....	3 135 000 000
		fra kr 3 135 000 000 til kr 0	

II

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2020 kan stille statsgaranti for et beløp på inntil USD 400 mill. for Norges Banks lån til staten for overgangslån til Somalia.

=====

